

USE PANNÓNIA Speleoalpin Csoport

Kardos László /szerk./

ABSTRACT:

Kardos, L. /ed./: USE PANNÓNIA Speleological Group

The group's activity included documentation and investigations - involving outside experts - in the new section of the Kálmán-rét aven /Bükk Mountains/, explored in the previous year, and prepared a final report on these topics. The group won first prize in the Marcel Loubens Cup.

Az eredeti jelentés tartalomjegyzéke:

Bevezetés

Az 1984. évi csoportélet

Csoportnévsor, adatok

Kálmán-rét és környéke

Kálmán-rét környékének barlangjai

A Kálmán-réti-zsomboly

Helye

Térképe

Megközelíthető

Bibliográfia

Geológia, morfológia

Kitöltődés

Csontleletek

Biológia

Klíma

Csapadék

Csepegésmérés

Huzat

Cseppkő-kormeghatározás

Kutatástörténet

Kutatástechnológia

Az expedíciók adatai

Összefoglalás

A Pannónia Speleoalpin Csoport 1984. év végén ünnepelte fennállásának 3. évfordulóját. Az eltelt időszak alatt a barlangkutatás terén a Kálmán-réti-zsomboly kutatására szenteltük energiánkat, ahol jelentős előrehaladás történt. A térségben található további barlangokban operatív tevékenységet engedély híján nem folytattunk, de a közeljövőben szándékozunk a Kálmán-réti-zsombolyhoz hasonlóan feldolgozni a környék barlangjait.

A Kálmán-rét a Bükk hegység délnyugati részén található a fennsík, az Istállóskő, Órkő és Cserepes-kő közötti háromszögben. Terepbejárásaink során több kisebb barlangot is felfedeztünk, amelyeket a KvI Barlangtani Osztály kataszteri anyagával előzetesen egyeztetve írunk le 13:

Kálmán-hegyi-barlang

A Kálmán-hegy Ny-i oldalán található, közvetlen a kerítés felett. Az igen eldugott barlangot 1983. április 5-én találta a csoport.

Küllő-hegyi-barlangok

A barlangok a hegygerinc K-i oldalán, a gerinc alatt 30-60 m-re található, fekvésük D-i. 1983. április 5-én a Pannónia és a Vakond Csoport találta meg őket, innen elnevezésük is: Vakond-barlang, Pannónia I. barlang, Barátság-barlang.

Cserepeskő-gerinci-barlangok

A cserepeskő gerincén DDK irányban lemenve, 730 m magasságban találjuk a térképen is jelölt sziklabordákat. Itt, a gerinctől 10-15 m-re találjuk a Bibi-barlangot, amely 50x50 cm bejárati magasságú és 2,5 m hosszúságú, szűken eltömődve megy tovább. Ettől kb. 15 m távolságban van az Ági-barlang, jellegzetessége az impozáns bejárat 2,5 m magas, 0,5 m széles, hossza 3,5 m. A Dudu-barlang az előzőtől 20-25 m-re található, bejárata 0,3 x 0,5 m, hossza 5 m, ami további lapos járatban folytatódik. A három barlang egy 40° lejtésű vetőszik mentén alakult ki. A barlangokat 1983. április 3-án találták a Pannónia Csoport tagjai.

Kálmán-réti-zsomboly

Az 1984-es év zárásával a Kálmán-réti-zsomboly kutatásában is egy ciklust zárunk.

A Kálmán-réti-zsomboly az ország egyik legmagasabban nyíló zsombolya, tszf. magassága 860 m. A Kálmán-réttől ÉNY-i irányban található, a turista ut mellett lévő tűzrakó helytől mintegy 80 m-re. Bejárata fa- és drótkerítéssel van körbevéve. Nyílása ovális alakú, lefelé kitágul majd kissé alákanyarodik, ezt követően 10 m mélységben végződött. Kálmán-réti részén egy kisebb kürtő csatlakozik be az aknába.

A miskolci Hermann Ottó csoport hívta fel a Pannónia csoport figyelmét a barlangra. A szemrevételezés után kutatási engedélyt kértünk, majd ennek birtokában megkezdtük az előzetes vizsgálatokat és drótkötélpálya kiépítésével előkészületeket tettünk a későbbi táborokra.

Mivel a zsombolyban két fő törés, vetőszik különíthető el egymástól, egymással párhuzamosan 320°/51° dőléssel, a barlang alján a vetőszikok és e dőlés szerint lefelé kezdtünk kutatni.

I. expedíciónkon /1983. IV. 1-10./ elértük a 2. aláhajlást és két emberi csontvázat találtunk. Ezeket a Heves Megyei Rendőrfőkapitányság, illetve a Debreceni Rendőrfőkapitányság munkatársai vizsgálták, s megállapítást nyert, hogy a leletek kb. 30-40 évig lehetnek az eltemetés helyén, tehát valószínűleg háborus koruak, vagy azt az időkből származnak.

II. expedíciónkon /1983. VII. 10 - VIII. 20./ az eredeti szinthez képest már 5 m-rel vittük lejjebb a barlang szintjét, itt kis, szellős járatszintet találtunk. A járatszintet tovább mélyítve további 7 m-rel egyre lazuló törmelék között az ugynevezett Hufi-átjárón keresztül bejutottunk a Schönviszky-terembe. A lejtakna mélyítése közben nagyemlős-cson-

tokra bukkantunk, melyeket átadtunk a Nemzeti Múzeumban dr. Vörös Istvánnak. Vizsgálatai szerint "a nagyemlős csontanyag legértékesebb darabjai a Bison bonasus hungarorum 1946. koponya és postcraniális maradványai. A faj egyetlen holotípusa - egy erdélyi középkori /XI-XII. sz-1/ bölénykoponya 1956-ban megsemmisült, - így a faj maradványait ma ezek a leletek képviselik!"

III. és IV. expedíciónk /1983. IX. 5-7. és 1983. XII. 30 - 1984. I.2./ a régész szakemberek kérésének megfelelően helyszíneltek és összegyűjtöttük a Schönviszky-teremben talált csontokat, valamint kényelmesen járhatóvá tettük a Hufi-átjárót. Megfigyeléseket végeztünk a további kutatási hely kiválasztásához, s a terem ÉNY-i oldalában a bejárati akna aljához hasonló dőlésű szűk kis járatot találtunk /Apuka-lyuka/. A kutatást a továbbiakban itt folytattuk.

1984. IV. 2-8. között zajlott le az V. expedíció. Lassu továbbhaladás történt az Apuka-lyukában, ezenfelül kitöltésmintákat és csontmaradványokat gyűjtöttünk, valamint csepegés- és hőmérsékletméréseket végeztünk.

A kitöltődésvizsgálat jelentős eredménye a dr. Bidló Gábor által vizsgált vulkáni maradék /montmorillonit/, melynek bemosódási körülményeit érdemes továbbvizsgálni.

A begyűjtött csontmaradványokat dr. Kordos László vizsgálta:

Bejárati akna /1983. IV. 1-10./

"I. minta", - 0,5 m	Talpa europaea - vakond Apodemus sylvaticus - erdei egér
"II. minta", - 1 m	Csontra meddő
"III. minta", - 1,5 m	Pisces indet. - hal Rana sp. - zöldbeka faj Apodemus sylvaticus - erdei egér
"IV. minta", - 2 m	Salientia indet. - béka Aves indet. - madár Chiroptera indet. - denevér Myodes glareolus - erdei pocok Muridae indet. - egérféle
"V. minta", - 2,5 m	Bufo sp. - varangy Aves indet. - madár Myodes glareolus - erdei egér Apodemus sylvaticus - erdei egér

Hufi-átjáró, 1984. IV. 10.

"I/X. jelű" minta	Helix pomatia - éticsiga Bufo sp. - varangy Rana esculenta - kecskebeka Aves indet. - madár Chiroptera div.sp. indet. - denevérek Talpa europeae - vakond Myodes glareolus - erdei pocok
-------------------	--

Apodemus sylvaticus - erdei egér
Sus Scrofa - sertés

Schönviszky-terem /1984. IV. 10./

"T-jelű" minta

Meles-meles - borz /egy állathoz tartozó csontok/
Salientia indet. - béka
Rana esculenta csop. - kecskebéka
Lepus europaeus - mezei nyul
Cricetus cricetus - hörcsög
Ruminantia indet. - kiskérődző

fiolában

Pisces indet. - hal
Bufo sp. - varangy
Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér
Chiroptera indet. - denevér
Myodes glareolus - erdei pocok
Muscardinus avellanarius - mogyorós pele
Cricetus cricetus - hörcsög

Apuka-lyuka

"II/1. minta", - 2 m

Salientia indet. - béka
Ophidia indet. - kígyó
Chiroptera div. sp. indet. - denevérfajok
Sorex araneus - erdei cickány
Myodes glareolus - erdei pocok
Sus scrofa - sertés

"II/2. minta", - 3 m

sárgás, csillámos, homokos agyag /miocén tufa áthalmazása?/

Chiroptera indet. - denevérek

/később, a barlangi környezetben kerülhetett az üledékbe/

"II/3. minta", - 3,20 m

azonos kőzetanyag

csontra meddő

"II/4. minta", - 4 m

rozsdabarna agyag,

meghatározhatatlan néhány csontszilánk

A minták mindegyike holocén kora. Kifejezetten erdei környezetet igénylő állatok jellemzik, ami a jelenlegi nyílt térszinnel ellentétes. Csak ma is a helyszínen élő fajok fordulnak elő. Kora legfeljebb néhány száz év lehet.

VI. expedícióknak /1984. VII. 10 - VIII. 20./ jelentős előrehaladás történt, folytattuk a méréseket, rovargyűjtést és biológiai megfigyeléseket végeztünk és vízmintákat vettünk. Ezzel a kutatási ciklus lezárult.